Raadsvoorstel

Zaaknummer: 1847490
Steller: S. van Tunen/M. Rood
Datum commissie: 17 juni 2021
Datum raadsvergadering: 6 juli 2021

Team: ZS
Teammanager: Jean Paul Verbeek
Portefeuillehouder: K. Al Mobayed
E-mail: s.van.tunen@hoorn.nl, mi.rood@hoorn.nl

Onderwerp: Westfriese aanpak Laaggeletterdheid en pilot Taalboost

Agendering
Ter besluitvorming

Bijlagen

1	Beleidskader Westfriese aanpak Laaggeletterdheid
2	Kamerbrief 'Samen aan de slag voor een vaardig Nederland 2020-2024'
3	Gedetailleerde financiële uitwerking Westfriese aanpak Laaggeletterdheid en pilot Taalboost
4	
5	

De raad besluit

1. Het beleidskader Westfriese aanpak Laaggeletterdheid 2021-2024 vast te stellen, waarbij de belangrijkste uitgangspunten zijn:
    a. De Westfriese gemeenten maken afspraken over de samenwerking tussen de partners die een bijdrage leveren aan de keten van taalaanbieders. Deze afspraken worden vastgelegd in een samenwerkingsconvenant met ruimte voor lokale invulling.
    b. De Westfriese gemeenten zorgt voor laagdrempelige Taalpunten dicht bij de inwoners met als doel een hoger bereik van de groep laaggeletterden.
    c. De taalvrager krijgt een eigen leerdossier. Zo is de voortgang inzichtelijk en kan hij/zij gemakkelijk doorstromen naar een vervolgcursus. Dit voorkomt dat de taalvrager bij verschillende (taal)aanbieders opnieuw getoetst moet worden.
    d. Iedere Westfriese gemeente houdt rekening met duidelijke communicatie naar inwoners. Gemeente Hoorn gebruikt Helder Hoorns, gewoon duidelijke taal die zoveel mogelijk mensen begrijpen. De gemeente Hoorn is zich bewust van het belang van deze opdracht en zet waar dat nodig is stappen. Daarnaast krijgen medewerkers van de gemeentelijke organisaties trainingen over laaggeletterdheid herkennen, bespreekbaar maken en doorverwijzen naar begeleiding.
2. Het college de opdracht te geven de regionale pilot Taalboost uit te laten voeren voor de ondertussengroep uit Hoorn.

Samenvatting

Westfriese aanpak Laaggeletterdheid
Gemeenten krijgen vanaf 2020 vanuit het Rijk de regiefunctie bij de aanpak van Laaggeletterdheid. Laaggeletterden kunnen wel lezen en schrijven, maar niet goed genoeg om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. Laaggeletterdheid heeft invloed op de leefgebieden geld, gezin, gezondheid en werk en inkomen. De Westfriese aanpak Laaggeletterdheid is een uitwerking van deze regiefunctie. In de Westfriese aanpak Laaggeletterdheid wordt antwoord gegeven op de vraag: op welke manier kunnen inwoners van Westfriesland worden geholpen bij hun taalontwikkeling, zodat zij volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij? Vanuit het Rijk worden middelen verstrekt die inzetbaar zijn voor laaggeletterdheid. Voor 2022 is er regionaal een financieel tekort van € 41.148 waarbij het Hoornse aandeel € 14.155 bedraagt. Voor dit overgangsjaar is dekking gevonden binnen het budget van de Wet

Taaleis. Vanaf 2023 wordt aan de hand van een aantal beheersmaatregelen een sluitende meerjarige begroting opgesteld, zodat uitvoering kan worden gegeven aan de Westfriese aanpak Laaggeletterdheid.

Regionale pilot Taalboost
Per 1 januari 2022 krijgen gemeenten de regie over de inburgering. Alle personen die vanaf die datum een verblijfsvergunning ontvangen, vallen onder deze nieuwe wet. De groep vergunninghouders die onder de huidige wetgeving nog inburgeringsplichtig is, wordt de ondertussengroep genoemd. Het Rijk heeft de gemeenten financiële middelen gegeven om het taalniveau van de ondertussengroep te verhogen. De regionale pilot Taalboost draagt bij aan het verhogen van het taalniveau van de inburgeraars. De kosten van deze regionale pilot bedragen € 265.089. De Hoornse bijdrage is € 91.225. Dit kan worden gedekt uit het projectbudget veranderopgave inburgering.

1. Inleiding: reden van het voorstel

Aanleiding
Gemeenten krijgen met ingang van 2020 vanuit het Rijk de regie bij de aanpak van laaggeletterdheid. Daarnaast krijgen gemeenten vanaf 2022 de regie op de inburgering. Deze twee regiefuncties staan met elkaar in verband.

Belang
Door de Westfriese aanpak Laaggeletterdheid vast te stellen geeft de raad opdracht aan het college om uitvoering te geven aan de regierol die het Rijk aan gemeenten oplegt. Daarnaast heeft de raad de bevoegdheid om de financiële middelen voor de pilot Taalboost beschikbaar te stellen (budgetrecht).

Centrale vraag
Op welke manier kunnen inwoners van Westfriesland worden geholpen bij hun taalontwikkeling, zodat zij volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij?

2. Beoogd maatschappelijk resultaat
Iedere inwoner van Westfriesland die geholpen wil worden met taalontwikkeling, krijgt de mogelijkheid zich te ontwikkelen. Iedere inwoner krijgt toegang tot een kwalitatief en passend (taal)aanbod. Zo zorgt de gemeente ervoor dat iedere inwoner zich naar eigen vermogen kan ontwikkelen om zo volwaardig te kunnen meekomen, rondkomen en vooruitkomen.

3. Bijdrage aan de duurzaamheidsambitie
De Westfriese aanpak Laaggeletterdheid en de regionale pilot Taalboost dragen bij aan het aspect People binnen de duurzaamheidsambitie. Leven met druk en stress vanwege lage taalvaardigheden, is geen gezonde leefsituatie. Dit heeft invloed op alle facetten van het leven. De Westfriese aanpak Laaggeletterdheid en de regionale pilot Taalboost dragen bij aan een beter leven. Inwoners die de taal voldoende machtig zijn, vinden makkelijker een baan, hebben betere gezondheidsvaardigheden en zijn beter in staat om hun financiën goed te regelen.

4. Kaders
Landelijk
Kamerbrief 'Samen aan de slag voor een vaardig Nederland vervolgaanpak 2020 – 2024'
Gemeenten hebben vanaf 2020 een grotere regierol gekregen met als doelen:
1. Meer mensen aan de slag met taal, rekenen en digitale vaardigheden
2. Weten wat werkt
3. Goede hulp in elke gemeente

Participatiewet

Iedereen die kan werken maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt, valt onder de Participatiewet. De wet moet ervoor zorgen dat meer mensen werk vinden. Deze wet heeft raakvlakken met de nieuwe Wet inburgering.

Wet Taaleis
WerkSaam voert de Wet Taaleis voor de Westfriese gemeenten uit. Gemeenten krijgen voor de uitvoering van deze wet structureel budget.

Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)
De WEB regelt de bundeling van verschillende vormen van beroepsonderwijs en volwasseneneducatie binnen regionale opleidingscentra. De WEB wordt uitgevoerd door WerkSaam Westfriesland.

Wet maatschappelijke ondersteuning en gezondheidszorg (Wmo)
De Wet maatschappelijke ondersteuning is bedoeld om mensen zo lang mogelijk thuis te laten wonen, door ondersteuning te bieden aan mensen die niet op eigen kracht zelfredzaam zijn. Laaggeletterde inwoners maken meer dan geletterden gebruik van maatschappelijke ondersteuning en gezondheidszorg. Dat komt omdat zij vaak de vaardigheden missen om goed om te gaan met informatie over gezondheid, ziekte en zorg. De gevolgen hiervan voor hun gezondheid zijn groot.

Wetten jeugd en passend onderwijs
Vanuit de Jeugdwet regelen gemeenten de zorg voor kinderen en jongeren. Het gaat om jongeren (en hun ouders) die tijdelijk of langdurig ondersteuning nodig hebben bij het opgroeien. Daarnaast voeren gemeenten de Wet Passend Onderwijs uit. Het doel van de Wet Passend Onderwijs is voor alle leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte zo passend mogelijk onderwijs te realiseren.

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)
Gemeenten zijn op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) verplicht om inwoners met schulden te helpen en integrale schuldhulpverlening te bieden. De verbinding tussen schulden, armoede en laaggeletterdheid is complex. Onderzoek wijst uit dat armoede en laaggeletterdheid hand in hand gaan: laaggeletterdheid is een belemmering voor zelfredzaamheid, waardoor de kans op armoede groter wordt en daarmee de mogelijkheden verminderen van niveauverhoging met taal, rekenen en informatieverwerking.

Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob)
Op landelijk niveau is de rol van de lokale bibliotheek vastgelegd in de Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob). Daarnaast is in 2020 het Bibliotheekconvenant (2020-2023) opgesteld en ondertekend door drie overheidslagen, de Koninklijke Bibliotheek (KB), de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) en de Stichting Samenwerkende Provinciale Ondersteuningsinstellingen Bibliotheken (SPN). Hierin staan de volgende pijlers benoemd: Geletterde samenleving, Participatie in de informatiesamenleving en een Leven lang ontwikkelen. Momenteel wordt het Bibliotheekconvenant uitgewerkt in een Netwerkagenda. De bibliotheek heeft een nadrukkelijke rol in het bevorderen van leesplezier en basisvaardigheden. De precieze invulling van deze rol en samenwerking met aanverwante organisaties moet nog uitgewerkt worden in Hoorn.

<u>Regionaal</u>
Regionaal beleidskader Ingeburgerd! Op eigen kracht participeren 2021-2025, vastgesteld door de gemeenteraad op 8 december 2020
Vanaf 1 januari 2022 gaat de nieuwe Wet inburgering in. Gemeenten krijgen de regie over de inburgering. Het doel is dat nieuwkomers vanaf het eerste moment meedoen in de samenleving, door middel van participatie en integratie. In het regionaal beleidskader *Ingeburgerd! Op eigen kracht participeren 2021-2025* zijn beleidsdoelstellingen geformuleerd. Eén van deze doelstellingen is dat inburgeraars lokaal participeren. De pilot Taalboost draagt hieraan bij, door te focussen op lokale Taalpunten en participatie in de eigen woonomgeving.

Pact Westfriesland
De gezamenlijke aanpak laaggeletterdheid en gezamenlijke werkwijze inburgering zijn onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Pact 7.1 Westfriesland.

Lokaal
Meerjarenbeleidsplan sociaal domein 2019-2023: Meekomen, rondkomen en vooruitkomen, vastgesteld door de gemeenteraad op 9 juli 2019
Iedere inwoner van de gemeente Hoorn kan naar eigen vermogen meekomen, rondkomen en vooruitkomen. In dit plan zijn negen opgaven vastgesteld, waar de gemeente Hoorn zich de komende periode met een integrale aanpak op richt. Laaggeletterdheid en inburgering vallen daar onder.

Beleidsvisie Rondkomen: Wat doen we om te zorgen dat inwoners kunnen rondkomen? 2021 - 2025, vastgesteld door de gemeenteraad op 23 maart 2021
Alle inwoners in Hoorn moeten kunnen rondkomen, de gemeente helpt daarbij. De gemeente pakt de regie over de hulp, kijkt verder dan de hulpvraag en doet wat nodig is om het verschil te maken met een menselijke maat. De hulp is eenvoudig, duidelijk en toegankelijk. De hulp wordt opgepakt vanuit de ambities op de onderdelen: preventie, vroegsignalering, inkomensondersteuning, hulp bij schulden en civiele beschermingsmaatregelen.

Motie Helder Hoorns, 3 november 2020
Met de motie Helder Hoorns vraagt de gemeenteraad aandacht voor communicatie in heldere en duidelijke taal richting inwoners.

5. Argumenten
De samenleving wordt sterker als iedereen mee kan doen. In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen een probleem met lezen, schrijven en/of rekenen. In de leeftijdsgroep tussen de 16 en 65 jaar gaat het om 1,3 miljoen Nederlanders die laaggeletterd zijn. Dit komt neer op bijna 12% van de beroepsbevolking. In Westfriesland ligt het percentage laaggeletterden zelfs nog iets hoger dan in de rest van het land: ruim 13% van de beroepsbevolking. In Hoorn is dertien procent laaggeletterd[1]. Ook inburgeraars kunnen onder de groep laaggeletterden vallen. Laaggeletterdheid gaat over de leefgebieden geld, gezin, gezondheid en werk en inkomen. Het Rijk heeft de regie op het thema laaggeletterdheid bij de gemeenten neergelegd. Met de Westfriese aanpak Laaggeletterdheid kunnen gemeenten deze regiefunctie uitvoeren.

Beslispunt 1: Het beleidskader Westfriese aanpak Laaggeletterdheid 2021-2024 vast te stellen, waarbij de belangrijkste uitgangspunten zijn:
Voor de uitvoering van de regiefunctie Laaggeletterdheid is in Westfriesland afgesproken om de samenwerking in een regionale aanpak af te stemmen en vast te leggen. Deze aanpak staat beschreven in de Westfriese aanpak Laaggeletterdheid. De zeven Westfriese gemeenten willen dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Wanneer een inwoner informatie niet goed begrijpt, is de kans groter dat hij minder zelfredzaam, sociaal en gezond is dan geletterde mensen. Laaggeletterden vinden bijvoorbeeld minder snel een baan en hebben minder grip op geldzaken. Ook het voorlezen en helpen bij huiswerk is vaak lastig. Kinderen van laaggeletterden kunnen daardoor ook moeite krijgen met lezen en schrijven. De Westfriese gemeenten willen dit voorkomen. Door samen te werken, maar toch lokale keuzes te maken, kan iedere inwoner van Westfriesland volwaardig meedoen.

De belangrijkste onderdelen uit de Westfriese aanpak Laaggeletterdheid zijn:

a. De Westfriese gemeenten maken afspraken over de samenwerking tussen de partners die een bijdrage leveren aan de keten van taalaanbieders. Deze afspraken worden vastgelegd in een samenwerkingsconvenant met ruimte voor lokale invulling.

[1] Bron: Geletterdheid in zicht: www.geletterdheidinzicht.nl

b. Er komen Taalpunten dicht bij de inwoners in de zeven Westfriese gemeenten. Een Taalpunt is een ontmoetingsplek waar een inwoner informatie en advies kan krijgen over basisvaardig-heden. De aanwezigheid van een Taalpunt in de buurt, zorgt ervoor dat de drempel om iets te leren omlaag gaat.
c. De (taal)vrager krijgt een eigen leerdossier. Zo is de voorgang inzichtelijk en kan hij/zij makkelijk doorstromen naar een vervolgcursus. Dit voorkomt dat de taalvrager bij verschillende (taal)aanbieders opnieuw getoetst moet worden.
d. Iedere Westfriese gemeente houdt rekening met duidelijke communicatie naar inwoners. Gemeente Hoorn gebruikt Helder Hoorns, gewoon duidelijke taal die zoveel mogelijk mensen begrijpen. De gemeente Hoorn is zich bewust van het belang van deze opdracht en zet waar dat nodig is stappen. Daarnaast krijgen medewerkers van de gemeentelijke organisaties trainingen over laaggeletterdheid herkennen, bespreekbaar maken en doorverwijzen naar begeleiding.

De Westfriese aanpak Laaggeletterdheid is gebaseerd op samenwerking tussen de zeven gemeenten. De krachten worden gebundeld en de gemeenten staan gezamenlijk sterker tegenover de uitvoerende organisaties. In de zeven Westfriese gemeenten komen Taalpunten, zodat iedere Westfriese inwoner in de eigen gemeente informatie en advies over basisvaardigheden krijgt. De komst van een persoonlijk leerdossier voor de (taal)vrager, maakt de samenwerking in de keten van taalaanbieders eenvoudiger en efficiënter. De aandacht voor begrijpelijke communicatie richting de inwoners wordt continu op de kaart gezet en medewerkers krijgen door de trainingen 'Herkennen en doorverwijzen' meer kennis over laaggeletterdheid.

Een alternatief kan zijn dat andere uitgangspunten worden geformuleerd. Het nadeel hiervan is dat het proces van besluitvorming en implementatie vertraagt. Dit is niet wenselijk.

Het advies is daarom het beleidskader Westfriese aanpak Laaggeletterdheid vast te stellen.

<u>Beslispunt 2: Het college de opdracht te geven de regionale pilot Taalboost uit te laten voeren voor de ondertussengroep uit Hoorn</u>

Ook voor de inburgering geldt dat de gemeenten in Westfriesland samenwerken. Per 1 januari 2022 wordt de nieuwe Wet inburgering van kracht. Alle personen die vanaf die datum een verblijfsvergunning ontvangen, vallen onder deze nieuwe wet. De regie op inburgering komt vanaf die datum bij de gemeenten te liggen. De groep vergunninghouders die onder de huidige wetgeving nog inburgeringsplichtig is, wordt de 'ondertussengroep' genoemd. Deze inwoners zijn zelf verantwoordelijk voor hun inburgering. Het taalniveau is bij een groot gedeelte van deze groep onvoldoende en de inburgeringstermijn wordt soms niet gehaald. Daardoor kunnen inburgeraars als laaggeletterd worden gezien. Het Rijk heeft de gemeenten in 2019 en 2020 financiële middelen gegeven om het taalniveau van de ondertussengroep te verhogen. De zeven Westfriese gemeenten willen deze middelen gezamenlijk inzetten voor het verbeteren van het taalniveau van de huidige inburgeraars. De pilot Taalboost voor de ondertussengroep zorgt ervoor dat deze groep inwoners de mogelijkheid krijgt om hun taalniveau naar een hoger niveau te tillen. Een belangrijk hulpmiddel daarbij is het netwerk van Taalpunten dicht bij de inwoners.

Inhoud pilot Taalboost
De pilot Taalboost wordt in 2021 en 2022 uitgevoerd en beoogt de praktische taalvaardigheid te verhogen van ongeveer 200 inburgeraars in de regio Westfriesland. Een beter taalniveau werkt ook positief door op andere leefgebieden. Denk aan het vergroten van het netwerk en het meedoen in de Nederlandse maatschappij. De pilot zet in op het versterken van het lokale taalaanbod. Het Taalhuis is onderdeel van het Vrijwilligerspunt en voert de regie uit bij doorverwijzing naar het juiste taal- en informele participatieaanbod voor de zeven Westfriese gemeenten. Zij werken hierbij nauw samen met lokale taalaanbieders. De Westfriese gemeenten maken goede afspraken met het Taalhuis en monitoren

de pilot.

Nieuwe Wet inburgering
De ingangsdatum van de nieuwe Wet inburgering is uitgesteld van 1 juli 2021 naar 1 januari 2022. Dit betekent dat er een grotere groep inburgeraars via het huidige systeem gaat inburgeren. Het huidige systeem kent zijn tekortkomingen, waaronder het taalniveau dat achter blijft bij een grote groep inburgeraars. Hiermee is het belang van deze pilot groter geworden. Via deze pilot kan een extra taalboost worden gegeven aan de huidige inburgeraars. De ervaringen die worden opgedaan binnen deze pilot komen ten goede aan het opzetten en het verfijnen van het aanbod bij de nieuwe Wet inburgering. Een voorbeeld is dat in deze pilot ingezet wordt op een taalmaatje voor iedere inburgeraar. Dit is ook een doelstelling in het regionale beleidskader van de nieuwe Wet Inburgering.

Het advies is het college de opdracht te geven de regionale pilot Taalboost uit te laten voeren voor de ondertussengroep uit Hoorn.

6. Maatschappelijk draagvlak

In de Westfriese aanpak laaggeletterdheid komen inwoners van Westfriesland aan het woord. Iedere inwoner heeft een eigen verhaal vanuit de behoefte meekomen, rondkomen of vooruitkomen. Het beleidskader is tot stand gekomen door een actieve bijdrage van alle Westfriese gemeenten (zowel bestuurlijk als ambtelijk) en WerkSaam Westfriesland. Daarnaast is de pilot Taalboost tot stand gekomen en afgestemd met maatschappelijke organisaties (taalaanbieders, welzijnsorganisaties, bibliotheken) en de Westfriese gemeenten.

7. Financiële consequenties

Westfriese aanpak Laaggeletterdheid
Het financiële risico van de Westfriese aanpak Laaggeletterdheid is gebaseerd op inwonersaantallen, verdeeld over de regio Westfriesland. Gemeente Hoorn draagt € 14.155 bij aan dit financiële risico, waarbij de dekking komt uit het budget van de Wet Taaleis. Gemeente Hoorn ontvangt hiervoor jaarlijks Rijksmiddelen à € 18.797.

Pilot Taalboost
De kosten van de pilot Taalboost zijn op basis van inwonersaantallen verdeeld over de regio Westfriesland. Regionaal zijn de kosten voor deze pilot € 265.089. Voor Hoorn gaat het om een bedrag van € 91.225. Dekking van deze bijdrage is mogelijk binnen het projectbudget veranderopgave inburgering. Voorgesteld is deze gelden beschikbaar te stellen bij de resultaatbestemming 2020 (raadsvergadering 29 juni 2021).

De volledige uitwerking van de financiële consequenties staat in de bijlage 3.

8. Communicatie

Westfriese aanpak laaggeletterdheid
De start van de Westfriese aanpak Laaggeletterdheid vindt plaats in afstemming met de gemeenten. De bestuurlijke trekkers tekenen een samenwerkingsconvenant. De regionale beleidsgroep laaggeletterdheid stelt een uitvoeringsplan (regionaal en lokaal) op.

Pilot Taalboost
Het Vrijwilligerspunt verzorgt de communicatie naar de lokale taalaanbieders over de pilot in afstemming met de zeven Westfriese gemeenten.

9. Realisatie

Uitvoering Westfriese aanpak Laaggeletterdheid

Na besluitvorming in alle Westfriese gemeenteraden wordt de samenwerking vastgelegd in een convenant. De ambtelijke werkgroep Laaggeletterdheid ziet toe op de uitvoering van het beleidskader door middel van een uitvoeringsplan. Dit plan wordt eind 2021 voorgelegd aan de colleges. De gemeenteraad wordt door middel van een raadsbrief geïnformeerd over de uitvoering van het beleidskader. In het tweede kwartaal van 2022 neemt de gemeenteraad een besluit over een sluitende meerjarige begroting.

Monitoring en evaluatie Westfriese aanpak Laaggeletterdheid
Om regie te houden wordt vanaf 2022 jaarlijkse een voortgangsrapportage over de bevindingen van de uitvoering van de taken opgesteld. Op basis van de voortgangsrapportage wordt gewerkt aan verbeteringen. Indien nodig kan er tussentijds worden bijgestuurd. De voortgangsrapportages worden zowel aan de colleges als de gemeenteraden aangeboden.

Uitvoering en evaluatie pilot Taalboost
Regionaal gaan de Westfriese gemeenten vanaf april 2021 aan de slag met de pilot Taalboost. Tijdens de looptijd van de pilot wordt tussentijds geëvalueerd met de gemeenten en de partners.

Hoorn, 25 MEI 2021

het college van burgemeester en wethouders van Hoorn,

de secretaris, de burgemeester